

รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์
Weekly Epidemiological Surveillance Report, Thailand

ปีที่ 40 ฉบับที่ 7 : 27 กุมภาพันธ์ 2552

Volume 40 Number 7 : February 27, 2009

สำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข / Bureau of Epidemiology, Department of Disease Control, Ministry of Public Health

รายงานการระบาดของโรคเลปโตสไปโรซิสครั้งแรก ในอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

การสอบสวนทางระบาดวิทยา

เดือนพฤษภาคม - กันยายน 2551

(The First Report of Leptospirosis Outbreak in Thong Phaphum District, Kanchanaburi Province, May - September 2008)

✉ vasinee561@yahoo.co.th

สมเจตน์ เหล่าลือเกียรติ และวาติณี จงพิพัฒน์วิมลย์

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาญจนบุรี

ความเป็นมา

เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2551 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาญจนบุรีได้รับรายงานจากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอทองผาภูมิว่าเกิดการระบาดของโรคเลปโตสไปโรซิสในพื้นที่อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ตั้งแต่วันที่ 13 พฤษภาคม - 15 สิงหาคม 2551 พบผู้ป่วยจำนวน 6 ราย โดยผู้ป่วยรายแรกได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์โรงพยาบาลพลพหลพยุหเสนา ในขณะนั้นสถานการณ์ระบาดของโรคยังไม่สงบ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาญจนบุรี จึงร่วมกับโรงพยาบาลทองผาภูมิ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอทองผาภูมิ กรมปศุสัตว์ และสำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค ดำเนินการสอบสวนโรคในพื้นที่ ระหว่างวันที่ 22 สิงหาคม - 30 กันยายน 2551 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ตรวจสอบการวินิจฉัยและยืนยันการระบาดของโรคเลปโตสไปโรซิส ศึกษาปัจจัยเสี่ยงและค้นหาแหล่งรังโรค และดำเนินมาตรการป้องกันและควบคุมโรคที่เหมาะสม

วิธีการศึกษา

ประกอบด้วยการศึกษาระบาดวิทยาเชิงพรรณนา ค้นหาผู้ป่วยเพิ่มเติมด้วยการทบทวนเวชระเบียนผู้ป่วยในของโรงพยาบาลทองผาภูมิ และค้นหาผู้ป่วยเพิ่มเติมในหมู่บ้านที่พบผู้ป่วยรายแรกๆ และในพื้นที่วนอุทยานแห่งชาติลำคลองงู ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ

จังหวัดกาญจนบุรี ที่มีรายงานผู้ป่วย 2 ราย ในหน่วยงานเดียวกัน โดยใช้นิยามผู้ป่วยสงสัย (Suspected case) ได้แก่ ผู้ที่อาศัยอยู่ในอำเภอทองผาภูมิ และแพทย์ให้การวินิจฉัยว่าเป็นหรือสงสัยว่าเป็นโรคเลปโตสไปโรซิส ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม - 30 กันยายน 2551 หรือผู้ที่มิใช่ ร่วมกับอาการต่อไปนี้อย่างน้อย 2 อาการ คือ ปวดศีรษะ ปวดกล้ามเนื้อตัวเหลืองตาเหลือง ไอเป็นเลือด เหนื่อยหอบ ถ่ายดำ ปัสสาวะสีเข้ม ปัสสาวะออกน้อย มีจุดเลือดออกตามตัว ผู้ป่วยยืนยัน (Confirmed case) ได้แก่ ผู้ที่มีผลบวกจากการตรวจทางห้องปฏิบัติการด้วยวิธี Lateral flow test และ/หรือ มี titer > 1:100 จากการตรวจยืนยันโดยวิธีมาตรฐาน Microscopic agglutination test (MAT)

ทำการศึกษาระบาดวิทยาเชิงวิเคราะห์ Retrospective cohort study ในกลุ่มประชากรเจ้าหน้าที่วนอุทยานแห่งชาติลำคลองงู ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ทำการสำรวจสัตว์และสิ่งแวดล้อมที่อาจจะเป็นแหล่งรังโรคในพื้นที่ เก็บตัวอย่างเลือดผู้ป่วยและตัวอย่างเลือดจากของวัวควาย หนู แกะ สุนัข แมว เพื่อส่งตรวจหาหลักฐานการติดเชื้อ *Leptospire*s ด้วยวิธี MAT ที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์และสถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่ามัธยฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ Risk ratio, 95% Confidence interval

สารบัญ

◆ รายงานการระบาดของโรคเลปโตสไปโรซิสครั้งแรก ในอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี เดือนพฤษภาคม - กันยายน 2551	105
◆ รูปแบบทดลองและผลการเฝ้าระวังสอบสวนอาการภายหลังการรับวัคซีนไข้วัดใหญ่ ในผู้สูงอายุที่ป่วยเรื้อรัง พ.ศ. 2551	109
◆ สรุปการตรวจข่าวของโรคในรอบสัปดาห์ที่ 7 ระหว่างวันที่ 15 - 21 กุมภาพันธ์ 2552	112
◆ สรุปสถานการณ์เฝ้าระวังไข้หวัดนกประจำสัปดาห์ที่ 7 ระหว่างวันที่ 15 - 21 กุมภาพันธ์ 2552	113
◆ สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสซิกาในกุนยา ข้อมูล ณ วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2552	114
◆ ข้อมูลรายงานโรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาเร่งด่วนประจำสัปดาห์ที่ 7 ระหว่างวันที่ 15 - 21 กุมภาพันธ์ 2552	115

คณะที่ปรึกษา

นายแพทย์สุชาติ เจตนเสน	นายแพทย์ประยูร ภูนาศ
นายแพทย์ธวัช จายนิโยธิน	นายแพทย์ประเสริฐ ทองเจริญ
นายแพทย์คำนวณ อึ้งชูศักดิ์	นายสัตวแพทย์ประวิทย์ ชุมเกษียร
นายอองอาจ เจริญสุข	ว่าที่ ร.ต. ศิริชัย วงศ์วัฒนไพบูลย์

หัวหน้ากองบรรณาธิการ : นายแพทย์ภาสกร อัครเสวี

ผู้ช่วยหัวหน้ากองบรรณาธิการ

พงษ์ศิริ วัฒนาสุรภักดิ์	บริมาศ ศักดิ์ศิริสัมพันธ์
สุเทพ อุทัยฉาย	อภิชาญ ทองใบ
สิริลักษณ์ รังษิวงศ์	ฉัฐบัณฑิต นิยมมานุกุชรัตน์

กองบรรณาธิการวิชาการหลัก นายแพทย์โสภณ เอี่ยมศิริถาวร

กองบรรณาธิการดำเนินงาน

ฝ่ายข้อมูล	ลัดดา ลิขิตยี่งวรา	สมาน สุขุมภูจินันท์
	น.สพ.วีรศักดิ์ ชักนำ	สมเจตน์ ตั้งเจริญศิลป์
	อัญชญา วากัส	ประเวศน์ แยมชื่น
ฝ่ายจัดการ	วรรณศิริ พรหมโชติชัย	นงลักษณ์ อยู่ดี
	กฤตติกาณต์ มาท้วม	พูนทรัพย์ เปี่ยมฉวี
	สมหมาย ยิ้มขลิบ	เชิดชัย ดาราแจ้ง

ฝ่ายศิลป์ ประมวล ทุมพงษ์

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ บริมาศ ศักดิ์ศิริสัมพันธ์
ฉัฐบัณฑิต นิยมมานุกุชรัตน์

ประชาสัมพันธ์

เรียน สมาชิก wesr ทุกท่าน

สำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ร่วมกับ ASEAN Plus Three Countries ในการเผยแพร่ข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์ของ ASEAN+3 (www.aseanplus3-eid.info) เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านโรคอุบัติใหม่ การระบาดของประเทศไทย

จึงขอเชิญสมาชิกทุกท่าน หากมีผลงานต้องการเผยแพร่ เช่น การสอบสวนโรคระบาด เป็น Abstract / โฟลิดฉบับสมบูรณ์ (** ต้องเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด **) ในรายงานมีแผนภูมิ/กราฟ/รูปภาพได้ (แนบไฟล์ต้นฉบับภาษาไทยมาด้วยได้)

****กรุณาส่งไปที่อีเมล borworn67@yahoo.com ****

โดยใส่ Subject อีเมลล์ว่า: For ASEAN publishing เพื่อผู้รับผิดชอบจะได้ติดต่อขอส่งไปเผยแพร่ในหมู่ประเทศอาเซียนต่อไป

ส่งบทความ ข้อคิดเห็น หรือพบความคลาดเคลื่อนขอข้อมูล
กรุณาแจ้งมายัง

กลุ่มทบทวนเผยแพร่ ศูนย์ข้อมูลระบาดวิทยา สำนักโรคระบาดวิทยา
E-mail: wesr@health2.moph.go.th หรือ wesr@windowslive.com

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาระบาดวิทยาเชิงพรรณนา

จากการสอบสวนโรคในอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี พบผู้ป่วยเลปโตสไปโรซิสจำนวน 36 ราย เป็นผู้ป่วยยืนยัน 20 ราย (ร้อยละ 55.6) อัตราป่วย 53.3 ต่อประชากรแสนคน เป็นเพศชาย 32 ราย อัตราส่วนเพศชายต่อหญิง 8:1 มีฐานของอายุ 33 ปี (พิสัย 14-72 ปี) พบมากสุดในกลุ่มอายุ 30 - 44 ปี (ร้อยละ 47.2) รองลงมา 15-29 ปี (ร้อยละ 33.3) ส่วนใหญ่มีอาชีพหาปลา ร้อยละ 38.0 ทำนา/ทำสวน/ทำไร่ ร้อยละ 38.0 รับจ้าง ร้อยละ 14.0 เลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 7.0 และทำงานวนอุทยาน ร้อยละ 7.0

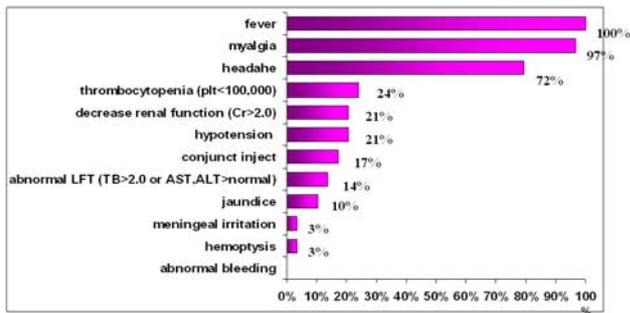
ผู้ป่วยมาโรงพยาบาลหลังจากเริ่มมีอาการป่วยนาน 1 - 8 วัน (ค่ามัธยฐาน 3 วัน) ในการระบาดครั้งนี้มีผู้ป่วยเสียชีวิต 1 รายเป็นผู้ป่วยสงสัย อาการและอาการแสดงที่พบมากคือ ไข้ (ร้อยละ 100.0) ปวดกล้ามเนื้อ (ร้อยละ 96.5) ปวดศีรษะ (ร้อยละ 79.3) ตามด้วยภาวะเกลือเลือดต่ำกว่า 100,000/ml (ร้อยละ 24.1) ภาวะการทำงานของไตลดลง (Cr > 2.0) (ร้อยละ 20.6) ภาวะช็อค (ร้อยละ 20.6) ตาแดง (ร้อยละ 17.2) และภาวะการทำงานของตับผิดปกติ (ร้อยละ 13.7) ดังแสดงในรูปที่ 1

ผู้ป่วยรายแรกเริ่มป่วย วันที่ 5 พฤษภาคม 2551 และจำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นในเดือนกรกฎาคม และพบเป็นกลุ่มในช่วงฤดูฝน กลางเดือนสิงหาคม 2551 โดยผู้ป่วยกระจายอยู่ในพื้นที่ 7 ตำบลของอำเภอทองผาภูมิ พบมากที่สุดที่ ตำบลห้วยเขย่ง 11ราย (อัตราป่วย 87.7 ต่อประชากรแสนคน) รองลงมาคือ ตำบลชะแล 9 ราย (อัตราป่วย 87.3 ต่อประชากรแสนคน) ตำบลท่าขนุน 7 ราย (อัตราป่วย 39.8 ต่อประชากรแสนคน) ตำบลลิ้นถิ่น 3 ราย (อัตราป่วย 38.7 ต่อประชากรแสนคน) ตำบลหินดาด 2 ราย (อัตราป่วย 34.0 ต่อประชากรแสนคน) ตำบลสหกรณ์ 2 ราย (อัตราป่วย 31.8 ต่อประชากรแสนคน) ตำบลปิ๊ลอก 2 ราย (อัตราป่วย 28.1 ต่อประชากรแสนคน)

การศึกษาในกลุ่มเจ้าหน้าที่วนอุทยานแห่งชาติลำคลองงู ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี พบผู้ป่วยรายแรกเป็นลูกจ้างประจำหน่วยน้ำตกทุ่งนางครวญ เพศชาย อายุ 39 ปี อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านชะอี ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ประวัติก่อนเจ็บป่วยเมื่อปลายเดือนมิถุนายน 2551 ผู้ป่วยร่วมกับเจ้าหน้าที่วนอุทยานแห่งชาติลำคลองงู จำนวน 3 คน ได้ไปทำฝายกั้นน้ำที่บ้านอู่ตอง หมู่ 4 ตำบลท่าขนุน ใช้เวลาทำฝายประมาณ 1 สัปดาห์ ขณะทำฝายผู้ป่วยมีอาการปวดจากการถูกกิ่งไม้บาดตามแขนขา โดยไม่ได้ใส่รองเท้าขณะทำฝาย และต้องแช่น้ำนานวันละประมาณ 8 ชั่วโมง

ภายหลังการทำฝาย ผู้ป่วยเริ่มมีอาการไข้ในวันที่ 10 กรกฎาคม 2551 และปวดกล้ามเนื้อ ปวดศีรษะ ซึ่อยากกินเอง แต่อาการไม่ดีขึ้น ในวันที่ 12 กรกฎาคม 2551 จึงไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลทองผาภูมิ ตรวจเลือดพบผล Positive โดย Lateral flow test แพทย์วินิจฉัยโรค เลปโตสไปโรซิส และต่อมาวันที่ 14 กรกฎาคม 2551 ถูกส่งต่อไปรักษา ยังโรงพยาบาลพหลพลพยุหเสนา อำเภอเมืองกาญจนบุรี

รูปที่ 1 ร้อยละของอาการและอาการแสดงของผู้ป่วยโรคเลปโตสไปโรซิสในอำเภอทองผาภูมิจังหวัดกาญจนบุรี เดือนพฤษภาคม – กันยายน 2551

ผลการศึกษาสิ่งแวดล้อม

จากการสำรวจสภาพแวดล้อมภายในพื้นที่อำเภอทองผาภูมิ พบแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีปลามากจำนวน 2 แหล่ง คือ แหล่งน้ำบริเวณเตาถ่าน และแหล่งน้ำบริเวณ โป่งช้าง ซึ่งในช่วงเริ่มต้นของฤดูฝน และมีผู้คนจำนวนมาก หาปลาในบริเวณแหล่งน้ำทั้งสองแห่งนี้เป็นเวลาประมาณ 1 เดือน รวมทั้งผู้ป่วยจำนวนหนึ่งในการระบาดครั้งนี้ที่มีประวัติการสัมผัสแหล่งน้ำทั้ง 2 แห่งนี้ สอดคล้องกับจำนวนผู้ป่วยที่เพิ่มขึ้นภายหลังจากริมต้นฤดูการหาปลา

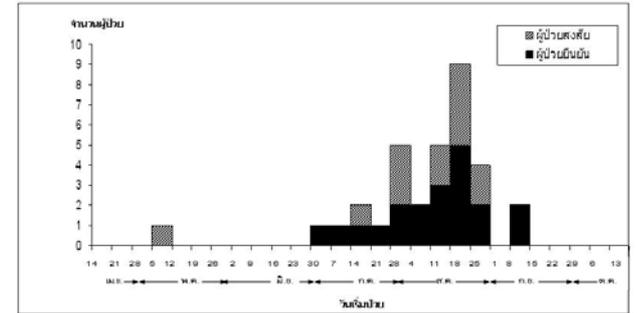
ในส่วนของวนอุทยานแห่งชาติลำคลองงู ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรีมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าเขาสูง สลับซับซ้อน มีที่ราบข้างตามริมแม่น้ำและที่ราบระหว่างภูเขา สภาพแวดล้อมบริเวณที่ทำฝายเป็นป่า มีต้นไม้ร่มครึ้มบริเวณริมแม่น้ำ แสงแดดส่องน้ำไม่ถึง กิจกรรมการทำฝายจะต้องดำเนินการเตรียมอุปกรณ์ในการทำฝาย ได้แก่ การตัดไม้ไผ่ ชุดดินและนำดินมาใส่ในถุง เพื่อกันทางน้ำ มีโอกาสเกิดบาดแผลตามร่างกายและสัมผัสกับน้ำได้ตลอดเวลาที่ทำงาน

ผลการศึกษาพฤติกรรมที่เป็นปัจจัยเสี่ยงด้วยระบาดวิทยาเชิงวิเคราะห์

การศึกษา Retrospective cohort study เพื่อหาปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคในกลุ่มเจ้าหน้าที่ของวนอุทยานแห่งชาติลำคลองงู ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ที่สัมภาษณ์ข้อมูลได้ 38 คน จากทั้งหมด 40 คน (ร้อยละ 95.0) เพศชาย 32 คน (ร้อยละ 84.2) เพศหญิง 6 คน (ร้อยละ 15.8) อายุตั้งแต่ 18-65 ปี มีสัญชาติไทย 37 คน (ร้อยละ 97.4) มอญ 1 คน (ร้อยละ 2.6) ส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่สายตรวจ 18 คน (ร้อยละ 47.4) รองลงมาเป็นยาม 6 คน (ร้อยละ 15.8) อาศัยอยู่ในพื้นที่นานเฉลี่ย 13 ปี (พิสัย 1-62 ปี) ซึ่งผลการตรวจ MAT ให้ผลบวกจำนวน 14 ราย (ร้อยละ 36.8)

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาปัจจัยเสี่ยง พบว่า ผู้ที่ทำฝายมีอัตราป่วยเป็นโรคเลปโตสไปโรซิสมากกว่าผู้ที่ไม่ได้ทำฝาย 2.64 เท่า (95% = 1.34-5.20) ผู้มีบาดแผลที่แขนขาขณะทำฝายมีอัตราป่วยเป็นโรคเลปโตสไปโรซิสเพิ่มเป็น 2.64 เท่า (95% = 1.34-5.20) และผู้ที่เดินย่ำในที่ชื้นและมีอัตราป่วยเป็นโรคเลปโตสไปโรซิสเพิ่มเป็น 2.32 เท่า (95% = 1.10-4.89)

รูปที่ 2 จำนวนผู้ป่วยโรคเลปโตสไปโรซิสตามวันเริ่มป่วย อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี เดือนพฤษภาคม – กันยายน 2551

ผลการศึกษาทางห้องปฏิบัติการ

ผู้ป่วยที่มีหลักฐานการติดเชื้อ *Leptospire*s จาก MAT ส่วนใหญ่เป็นสายพันธุ์ Shermani มากสุด (ร้อยละ 31) รองลงมา ได้แก่ Sejroe (ร้อยละ 16) Mini (ร้อยละ 16) Autumnalis (ร้อยละ 8) Hebdomadis (ร้อยละ 8) และ Icterohaemorrhagiae (ร้อยละ 8)

ผลการตรวจตัวอย่างเลือดสัตว์จำนวน 69 ตัวอย่างโดยวิธีมาตรฐาน MAT แบ่งเป็นวัว จำนวน 30 ตัวอย่างพบหลักฐานการติดเชื้อ *Leptospire*s จำนวน 24 ตัวอย่าง (ร้อยละ 80) ควาย 1/2 ตัวอย่าง (ร้อยละ 50) แพะ 2/11 (ร้อยละ 18) สุนัข 1/9 ตัวอย่าง (ร้อยละ 11) ในตัวอย่างเลือดแมวจำนวน 2 ตัวอย่างและหนู 15 ตัวอย่างให้ผลลบ เมื่อเปรียบเทียบผลการตรวจตัวอย่างเลือดคนกับตัวอย่างเลือดสัตว์ พบหลักฐานว่าผู้ป่วยส่วนใหญ่มีหลักฐานการติดเชื้อ *Leptospire*s สายพันธุ์ Shermani มากที่สุด ร้อยละ 31 สอดคล้องกับตัวอย่างเลือดวัว และควายที่ส่วนใหญ่พบสายพันธุ์ Shermani สูงสุด ร้อยละ 92 แสดงให้เห็นว่า serovars ที่พบในคนกับในวัวมีความสอดคล้องกันในพื้นที่ระบาดใหม่นี้ (ตารางที่ 2)

มาตรการควบคุมและป้องกันโรค

1. ให้สุขศึกษาแก่ประชาชนในพื้นที่อำเภอทองผาภูมิ เรื่องวิธีการติดต่อการป้องกันติดเชื้อ *Leptospire*s และเมื่อมีอาการป่วยเป็นไข้หรือสงสัยโรคนี้ให้รีบไปพบแพทย์ทันที
2. ให้สุขศึกษาแก่เจ้าหน้าที่ในวนอุทยานแห่งชาติลำคลองงูทุกคน เรื่องแนวทางการป้องกันการติดเชื้อ *Leptospire*s ขณะปฏิบัติงาน ซึ่งได้แก่ สวมใส่เสื้อแขนยาว กางเกงขายาว ใส่รองเท้าขณะเดินป่าหรือทำฝาย และหลีกเลี่ยงการแช่น้ำในขณะที่มีบาดแผลตามร่างกาย
3. ประชุมทีมงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งในการเฝ้าระวังโรค และเพิ่มความตระหนักถึงความสำคัญของโรคติดเชื้ออุบัติใหม่ในพื้นที่
4. ปรับปรุงคู่มือเฝ้าระวังและรักษาพยาบาลผู้ป่วยโรคเลปโตสไปโรซิสในอำเภอทองผาภูมิ
5. คปสอ. ทองผาภูมิ จัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันควบคุมโรคเลปโตสไปโรซิส ปี 2552
6. แจ้งอำเภอใกล้เคียงเพื่อเฝ้าระวังโรคเลปโตสไปโรซิสในพื้นที่

ตารางที่ 1 ค่าความเสี่ยงสัมพัทธ์ของปัจจัยต่างๆต่อการป่วยด้วยโรคเลปโตสไปโรซิสของเจ้าหน้าที่สวนอุทยานแห่งชาติลำคลองงู

อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. 2551 (N=38)

ปัจจัย	มีปัจจัยเสี่ยง		ไม่มีปัจจัยเสี่ยง		RR	95%CI
	จำนวนติดเชื้อ(%)	จำนวนไม่ป่วย (%)	จำนวนติดเชื้อ (%)	จำนวนไม่ป่วย (%)		
ทำฟาย	4(80.0%)	1(20.0%)	10(30.3%)	23(69.7%)	2.64	1.34-5.20
มีบาดแผลขณะทำฟาย	4(80.0%)	1(20.0%)	10(30.3%)	23(69.7%)	2.64	1.34-5.20
ขำในที่ชื้นแฉะ	3(75.0%)	1(25.0%)	11(32.4%)	23(67.6%)	2.32	1.10-4.89
เดินป่า	7(38.9%)	11(61.1%)	7(35.0%)	13(65.0%)	1.10	0.48-2.55
ชำแหละสัตว์	1(33.3%)	2(66.7%)	13(37.1%)	22(62.9%)	0.90	0.17-4.71
จับปลา	1(33.3%)	2(66.7%)	13(37.1%)	22(62.9%)	0.90	0.17-4.71
แช่น้ำ/ลุยน้ำ	4(28.6%)	10(71.4%)	10(41.7%)	14(58.3%)	0.69	0.26-1.78

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบร้อยละของคน และสัตว์ที่ตรวจพบ MAT \geq 1:100 ต่อเชื้อ *Leptospire*s จำนวนตาม serovars ในอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ.2551

Serovars	คน (25)	วัว (24)	แกะ(2)	ควาย(1)	สุนัข(1)
Australis	0%	29%	50%	-	100%
Shermani	31%	92%	50%	100%	-
Sejroe	16%	13%	-	-	-
Ranarum	0%	79%	-	-	-
Autumnalis	8%	-	-	-	-
Mini	16%	-	-	-	-
Hebdomadis	8%	-	-	-	-
Icterohaemorrhagiae	8%	-	-	-	-

วิจารณ์ผล

การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ป่วยโรคเลปโตสไปโรซิส ที่อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ในปี 2551 นับเป็นการระบาดครั้งแรก และเป็นโรคติดเชื้ออุบัติใหม่ในพื้นที่ (Emerging infectious disease) ในอดีตจังหวัดกาญจนบุรีมีรายงานผู้ป่วยเพียง 1 - 2 รายต่อปีในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา มักเกิดในพื้นที่ราบ เช่น อำเภอพนมทวนและผู้ป่วยมีอาชีพทำนา¹ ซึ่งแตกต่างจากการระบาดครั้งนี้ที่เกิดในพื้นที่ป่าเขาและแหล่งน้ำธรรมชาติ ผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นเพศชายวัยทำงานและน่าจะได้รับการเชื้อ *Leptospire*s ขณะทำงานในสภาพแวดล้อมที่ต้องสัมผัสกับแหล่งน้ำธรรมชาติที่ปนเปื้อนเชื้อ ใกล้เคียงกับกับรายงานของ สมโภช มณฑลเศียร-อาสน์และคณะ²

ในเหตุการณ์ระบาดนี้ ผู้ป่วยส่วนใหญ่มารับการรักษาเร็วประมาณ 3 วันหลังเริ่มป่วย ทำให้มีภาวะแทรกซ้อนต่ำ ซึ่งแตกต่างจากจังหวัดทางภาคอีสานที่ผู้ป่วยมักมารับการรักษาช้า เกิดภาวะแทรกซ้อนรุนแรงและเสียชีวิตได้ และมีหลักฐานว่าถ้าหากแพทย์วินิจฉัยและให้การรักษาผู้ป่วยเร็ว ภายใน 4 วันหลังจากเริ่มมีไข้ จะลดอัตราการเกิดภาวะแทรกซ้อนและเสียชีวิตได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ³ ผู้ป่วยเสียชีวิต 1 ราย เป็นผู้ป่วยส่งสัยรายแรกๆ เกิดขึ้นในขณะที่แพทย์ยังทราบว่ามีการะบาดของโรค

ระยะที่พบผู้ป่วยจำนวนมากอยู่ในช่วงฤดูฝนซึ่งอุณหภูมิเหมาะสมต่อการเพิ่มจำนวนเชื้อและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำธรรมชาติเพิ่มขึ้น ซึ่งใกล้เคียงกับกับรายงานของอำนาจ ทองชิต⁴ โดยพื้นที่ที่มีการระบาดส่วนใหญ่เป็นที่ลุ่มมีแหล่งน้ำสาธารณะ หรือลำคลองไหลผ่านและเกิดน้ำท่วมขังในฤดูฝนที่มีน้ำหลาก ทำให้มีการแพร่กระจายเชื้อเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้มีจำนวนผู้ป่วยมากในฤดูฝนและต้นฤดูหนาว จากผลการตรวจ serovars ในคนและวัวที่สุ่มเจาะเลือดจากอำเภอทองผาภูมิ มีความใกล้เคียงกัน แต่ควรได้มีการศึกษาเพิ่มเติมถึงหลักฐานความเชื่อมโยงในแง่ของการถ่ายทอดโรคจากสัตว์สู่คนผ่านแหล่งน้ำธรรมชาติ

จากการศึกษาปัจจัยเสี่ยงก่อนการป่วย พบว่าเจ้าหน้าที่สวนอุทยานแห่งชาติลำคลองงู อำเภอทองผาภูมิ มีประวัติเกิดบาดแผลขณะทำฟาย และแช่น้ำนานหลายชั่วโมง ทำให้ผิวหนังเปื่อยยุ่ยส่งผลทำให้มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ *Leptospire*s เพิ่มขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นโรคที่เกิดขึ้นจากการประกอบอาชีพนี้ได้

สรุปผล

ผลการสอบสวนยืนยันว่า มีการะบาดของโรคเลปโตสไปโรซิสในอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ในระยะเดือนพฤษภาคม ถึง กันยายน 2551 นับเป็นโรคติดเชื้ออุบัติใหม่ในพื้นที่ โดยมีผลยืนยันการตรวจวินิจฉัยด้วยวิธีมาตรฐาน MAT มีชายวัยแรงงานเป็นประชากรกลุ่มเสี่ยง รวมทั้งเจ้าหน้าที่สวนอุทยานแห่งชาติลำคลองงู ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี โดยกิจกรรมที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ ได้แก่ การทำฟายกั้นน้ำบริเวณลำน้ำอู่ถ่อ ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการพบว่า Shermani เป็นสายพันธุ์ที่พบมากที่สุดทั้งในผู้ป่วยและวัวควาย ซึ่งควรได้มีการศึกษาในเรื่องความสัมพันธ์

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ นพ. โสภณ เอี่ยมศิริถาวร ที่ให้คำปรึกษาในการศึกษานี้ นพ.บุญนำ ชัยวิสุทธิ นพ.อิทธิพล จรัสโอฬาร นพ.เอกมุงอ้อมกลาง พญ.รจนา วัฒนรังสรรค์ นายสัตวแพทย์กิติภัทร์ สุจิต นายชวการ ชาญเชียว นายมารุต ชีระเสถียร และบุคลากรสำนักระบาดวิทยา

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาญจนบุรี
โรงพยาบาลทองผาภูมิ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอทองผาภูมิ สถานี
อนามัยห้วยเขย่ง สถานีอนามัยบ้านไร่ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด
กาญจนบุรี สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 4 ราชบุรี ที่ให้การ
สนับสนุนในการศึกษาครั้งนี้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักโรคระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข. สรุปรายงานการเฝ้าระวังโรค
ประจำปี 2546-2551. กรุงเทพมหานคร: สงเคราะห์ทหารผ่านศึก; 2551.

2. สมโภช มณเฑียรอาสน์, มยุรา กุสุมภ์, พิมพ์ใจ นัยโกวิท และสุชีพ
ข้าสวัสดิ์. การระบาดของเลปโตสไปโรซิสในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2539.
วารสารวิชาการสาธารณสุข 2540;6(2):241-248.

3. เอนก มุ่งอ้อมกลาง. การระบาดของเลปโตสไปโรซิสในกลุ่ม
นักท่องเที่ยวชาวไทย ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ในอำเภอละงู
จังหวัดสตูล พ.ศ. 2550. เอกสารอัดสำเนา สำนักโรคระบาดวิทยา; 2550.

4. อำนาง ทองชิต. เลปโตสไปโรซิส ที่โรงพยาบาลหนองบัวลำภู พ.ศ.
2543.วารสารวิชาการสาธารณสุข 2546;12(1):81-86.